

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методик викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

3. Дубравська Н. М., Рябчук А. Психологічні особливості розвитку критичного мислення молодших школярів. *Підготовка педагогів до впровадження державних стандартів дошкільної та початкової освіти: зб. наук.-метод. праць*. 2013. С. 356–359.
4. Ковальська К. В., Кузьменко О. Ю., Науменко Т. С. Інтерактивні методи викладання для стимулювання критичного мислення учнів середніх класів в Україні. *Академічні візії*. 2024. № 29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10829053>
5. Колток Л., Білецька Л. Критичне мислення молодших школярів як психолого-педагогічний феномен. *Молодь і ринок*. 2019. № 9 (176). С. 66–70.
6. Компаній О. Розвиток критичного мислення у школярів початкових класів: з досвіду роботи. *Вісник НУ «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2023. № 21 (177). С. 13–20.
7. Мачинська Н., Опрыск М. Теоретичні аспекти використання ігрових технологій на уроках в початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 229–232.
8. Мироненко О. В., Видахевич Т. І. Використання ігрових технологій як засобу налагодження взаємодії на уроках української мови у початковій школі. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 54(2).
9. Побризаєва В., Наливайко О. Цифрові інструменти гейміфікації освітнього процесу учнів початкової школи. *Освітологічний дискурс*. 2024. № 45 (2). С. 25–35.
10. Смотракова М. П. Гра як ключ до мотивації та успіху в навчанні учнів початкових класів. *Академічні візії*. 2024. № 30. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10978918>
11. Філатова Л., Харламова О. Критичне мислення молодших школярів в освітньому середовищі НУШ. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 55 (3). С. 275–282.

Нетребя Марина,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ТЮТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасному освітньому дискурсі тьюторинг у початковій школі розглядається як особлива форма індивідуалізованої педагогічної взаємодії, що передбачає тривалий і системний супровід учня з орієнтацією на його особистісний розвиток, інтереси, здібності та

потенціал. Такий супровід має довгострокову спрямованість і забезпечує цілісне становлення здобувача освіти, охоплюючи не лише засвоєння знань, умінь і навичок, а й формування ціннісних орієнтацій. Важливим складником тьюторської діяльності є регулярні індивідуальні зустрічі тьютора з тьюторантом, у межах яких на основі партнерських взаємин, довіри та взаємної поваги вибудовується продуктивний діалог і здійснюється спільна освітня діяльність. У процесі такої взаємодії тьютор підтримує пізнавальні інтереси дитини молодшого шкільного віку, стимулює її самостійність у навчанні та сприяє саморозкриттю. Продумані й мотиваційно насичені тьюторські зустрічі позитивно позначаються не лише на навчальних досягненнях учнів, а й на розвитку впевненості в собі та формуванні конструктивних особистісних якостей [4; 5].

Принципова відмінність тьюторингу від традиційної педагогічної діяльності полягає у спрямованості освітнього процесу. Класична педагогічна практика здебільшого орієнтована на передачу й засвоєння вже сформованих знань, норм, цінностей і соціокультурного досвіду. Натомість тьюторська діяльність учителя передбачає створення таких освітніх умов, за яких учень працює з новим і ще не відомим змістом, опановує ситуації невизначеності та взаємодіє з відкритими, варіативними освітніми цілями. У цьому контексті тьютор постає не стільки джерелом знань, скільки організатором освітнього середовища, що дає змогу школяреві самостійно проектувати та реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до власних потреб і запитів. Відповідно, ключовою метою тьюторської діяльності є супровід процесу розроблення й упровадження персоналізованої освітньої програми учня [6].

За науковим підходом А. Бойка, тьюторство охоплює широкий спектр функцій, які суттєво розширюють межі традиційного педагогічного впливу. До них належать організація та підтримка навчально-пізнавальної діяльності здобувача освіти; діагностика його індивідуальних можливостей, інтересів і схильностей; надання консультацій щодо особистісного розвитку, самовиховання, формування життєвого стилю та визначення ціннісних орієнтирів; допомога у доборі й раціональному використанні навчально-методичних ресурсів з окремих освітніх галузей; сприяння досягненню високих результатів навчання та формуванню позитивної самооцінки; забезпечення ефективної комунікації й інформаційної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу [3, с. 123].

Центральним завданням тьюторської діяльності педагога є формування сприятливих умов для проектування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного учня. Така траєкторія охоплює не лише академічний розвиток, а й підтримку особистісного зростання, формування автономності та розвиток рефлексивних умінь. Зазначений підхід забезпечує глибоку індивідуалізацію освітнього процесу й комплексний супровід особистості в навчальній діяльності.

Спираючись на концепцію структури тьюторської діяльності вчителя, запропоновану А. Маклаковим, К. Осадча, досліджуючи проблему підготовки майбутніх педагогів до тьюторської діяльності, визначила її структуру в умовах роботи з учнями шкільного віку та розробила відповідну модель. Запропонована модель охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів, зокрема мотиваційний, спрямований на формування й підтримку внутрішньої навчальної мотивації; діагностичний, орієнтований на виявлення індивідуальних особливостей та освітніх потреб учнів; освітньо-цільовий, що передбачає визначення особистісно значущих цілей навчання; організаційний, який забезпечує раціональну побудову освітнього процесу; рекомендаційно-ресурсний, пов'язаний із добором адекватних форм, методів і джерел навчання відповідно до індивідуального освітнього маршруту школярів; навчально-методичний, що забезпечує педагогічний супровід освітньої діяльності; консультативний, зорієнтований на індивідуальну підтримку учня; рефлексійно-корекційний, який передбачає аналіз досягнутих результатів і коригування подальших освітніх дій; науково-пізнавальний, спрямований на активізацію дослідницької та аналітичної діяльності здобувачів освіти [3, с. 56].

Узагальнюючи наукові підходи до технології тьюторського супроводу, запропоновані Г. Беспаловою, К. Осадча виокремила послідовність етапів тьюторської діяльності, що відображає логіку її реалізації в освітньому процесі. До них належать підготовчий етап, спрямований на виявлення пізнавальних інтересів учня та формування індивідуального освітнього запиту; початковий етап, у межах якого визначаються особистісно значущі цілі навчальної діяльності, здійснюється добір освітніх ресурсів і розробляється план дій; основний етап, що передбачає реалізацію індивідуальної освітньої програми з постійним обговоренням, аналізом і, за потреби, корекцією запланованих кроків; рефлексійний етап, орієнтований на осмислення досягнутих результатів, уточнення цілей і визначення подальших освітніх перспектив [4, с. 48].

На думку вітчизняних науковців, зміст, форми та методи тьюторської діяльності мають коригуватися з урахуванням вікових особливостей тьюторантів, оскільки їхні інтереси, потреби, рівень самостійності та здатність до рефлексії істотно відрізняються на різних етапах шкільного навчання. У зв'язку з цим тьюторська діяльність у роботі з молодшими школярами, учнями основної школи та старшокласниками має виразну специфіку й потребує диференційованого підходу. З метою глибшого розуміння цих особливостей доцільним є аналіз вікових психологічних і освітніх характеристик учнів початкової школи, що дає змогу уточнити зміст і напрями роботи тьютора з дітьми молодшого шкільного віку [1].

Література:

1. Гусак В. М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи : матеріали наук.-практ. конф., 15 трав. 2019 р. / Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. Житомир, 2019. URL: <https://conf.zippo.net.ua/?p=79> (дата звернення: 26.06.2025).*
2. Осадча К. П. Міждисциплінарний контекст формування тьюторської компетентності у професійній підготовці майбутніх учителів. *Педагогічна освіта: Теорія і практика*, 2017. №27, С.56-60.
3. Осадча К. П. Теоретичні та методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності: монографія. Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2019. 424 с.
4. Погрібна Н. Запровадження тьюторської діяльності у практику роботи закладу освіти. *Інформаційний збірник МОНУ для директори школи і завідувача дитячим садком*, 2017, №23-24(69), С. 48-55.
5. Цюпак І.М. Тьюторство: сутність і особливості реалізації в дошкільній освіті. *Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі трансформаційних процесів: колективна монографія / За заг.ред. Л.Є.Петухової. Херсон: Видавництво ХНТУ, 2018. С. 180-194.*
6. Швець Т. Е. Аналіз понять «тьютор» і «тьюторинг» у вітчизняному та зарубіжному освітньо-науковому просторі. *Академічні студії. Серія: «Педагогіка»*. 2022. №2. С. 56–65. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.2.9>. (дата звернення: 03.06.2025).

Рябченко Віктор
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглянуто особливості функціонування фізичного виховання у закладах вищої освіти України в умовах воєнного стану. Проаналізовано основні виклики організації